

ПРАГРАМА ХХІ СТАГОДДЗЯ

**Аб Міжнародным конкурсе-семінары
школьных настаўнікаў у Артэку**

***В. У. ЧЭЧАТ,
прафесар кафедры педагогікі і псіхалогіі
Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта
імя Максіма Танка, доктар педагогічных навук***

Ідэі, мэты і задачы конкурсу. У сучаснай эканамічнай і сацыякультурнай сітуацыі ні адну краіну не абыходзяць праблемы змянення ідэалогіі, ідэалаў, каштоўнасцей, працэсаў духоўна-маральнага выхавання асобы. Прыкметны шматлікія пераўтварэнні ў навуцы і тэхніцы, эканоміцы і культуры, сродках камунікацыі і інфармацыі, адукацыі і ахове здароўя. Усё гэта патрабуе аб'яднання дзяржаўных і палітычных дзеячаў, вучоных і педагогаў з тым, каб з дапамогай адукацыі і праз адукацыю чалавека рэалізаваць у ХХІ ст. ідэю «вучыцца жыць сумесна» (ідэя была адобрана ў 1996 г. на 45-й сесіі Міжнароднай канферэнцыі па адукацыі прадстаўнікамі 135 краін свету).

У пераважнай большасці краін у канцы ХХ ст. у той ці іншай меры атрымала развіццё канцэпцыя «чалавечага капіталу». Сутнасць яе заключаецца ў тым, што ва ўмовах інтэнсіўнага развіцця сусветнай гаспадаркі, варыятыўнасці і няўстойлівасці стратэгіі гаспадарчага, прамысловага і сацыяльнага развіцця найбольш рэнтабельнымі з'яўляюцца інвестыцыі ў чалавека.

Такім чынам, уклады ў адукацыю пачалі разглядацца як самыя перспектыўныя інвестыцыйныя праграмы. Зыходзячы з указаных тэндэнцый, у Міжнародным дзіцячым цэнтры «Артэк» створаны адукацыйны комплекс «Дзіцячы сад — новая школа — гуманітарны інстытут», які рэалізуе самую перспектыўную ідэю бесперапыннай адукацыі. У цяперашні час там распрацоўваюцца адукацыйныя, сацыяльна-педагагічныя, культурныя праграмы і тэхналогіі. У адукацыйным комплексе выхаванне і навучанне ажыццяўляецца на аснове самых дасканалых тэхналогій і метадык.

Адным з важнейшых напрамкаў дзейнасці Артэка з'яўляецца распрацоўка праграмы ў галіне далатковай адукацыі. Адна з такіх праграм называецца «Зімовыя школы Артэка». Яе мэта — даць магчымасць дзецям атрымліваць веды ў самых таленавітых педагогаў свету, якіх выяўляе Міжнародны конкурс школьных настаўнікаў. Дадзеная праграма па выніках Усерасійскага конкурсу лепшых праектаў у галіне міжнароднага супрацоўніцтва ў сферы адукацыі прызнана ЮНЕСКА «Праграмай XXI стагоддзя».

«Які настаўнік патрэбен школе XXI стагоддзя?» — на такое надзённае пытанне шукаюць адказ вучоныя, педагогі-даследчыкі, работнікі адукацыі многіх краін свету (Беларусі, Германіі, Грузіі, Даніі, ЗША, Ізраіля, Італіі, Казахстана, Кітая, Латвіі, Літвы, Малдовы, Расіі, Славакіі, Украіны, Японіі). Ва ўмовах конкурсу, па-першае, ідзе працэс стварэння багацейшага банка даных сучасных педагагічных тэхналогій і метадык. Па-другое, узнікла і плённа развіваецца новая практыка арыентаваная сістэма павышэння кваліфікацыі педагогаў, што прыехалі на конкурс, праз наступныя дзейсныя формы: правядзенне ўрокаў і аўтарскага педагагічнага вечара, абарона творчай навукова-педагагічнай працы, удзел у тэматычных семінарах, сустрэчы з прадстаўнікамі педагагічнай прэсы розных краін, «круглыя сталы» і лекцыі членаў журы, майстар-класы настаўнікаў, прагляд відэазапісаў урокаў і да т. п. Па-трэцяе, ідзе прапрацоўка пытання аб стварэнні грамадскай арганізацыі «Адукацыя без межаў», якая будзе аб'ядноўваць вучоных, грамадскіх і дзяржаўных дзеячаў, педагогаў, псіхалагаў, прадстаўнікоў органаў адукацыі для правядзення міжнародных комплексных даследаванняў у галіне адукацыі і выхавання і ў распаўсюджванні найбольш эфектыўных метадаў, сродкаў і форм адукацыйна-выхаваўчай работы з дзецьмі.

Журы конкурсу. У кожным падсемінары конкурсу працуюць чатыры члены Міжнароднага журы, задачай якіх з'яўляецца

ацэнка трох конкурсных урокаў настаўнікаў, аўтарскага педагагічнага вечара і творчай навукова-педагагічнай працы. У фінале конкурсу ўдзельнічае ўвесь састаў, што працаваў у падсемінарах, — так званае Вялікае міжнароднае журы. Члены журы — вядомыя вучоныя, метадысты, настаўнікі-даследчыкі, выкладчыкі ВНУ, работнікі сістэмы адукацыі, імёны якіх шырока вядомы ў асяроддзі педагагічнай грамадскасці.

Творчыя здабыткі канкурсантаў. Пачынаючы з 1996 г., кожны месяц з кастрычніка па май сем — дзесяць настаўнікаў з розных краін спаборнічаюць паміж сабой. Трое-чацвёрта з іх выходзяць у фінал. Канчатковых пераможцаў вызначаюць фінальныя спаборніцтвы, што праходзяць у маі. Так, у лік прызёраў 1996/97 навучальнага года ўвайшла прадстаўніца Беларусі — А. Р. Гуляева, настаўніца музыкі СШ № 170 г. Мінска, намеснік дырэктара па навучальна-выхаваўчай рабоце. Яна працуе над тэмай «Сацыяльная запатрабаванасць эстэтычных навываў, што атрыманы на ўроках музыкі ў школе» (падрабязней аб гэтым гл.: Народная асвета. 1997. № 12. С. 74—79).

Кожны конкурсны ўрок запісаны на відэаплёнку. Больш таго, аддзел параўнальнай адукацыі Міжнароднага дзіцячага цэнтара «Артэк» выдае друкаваныя зборнікі, у якіх настаўнікі-прызёры адлюстроўваюць свае педагагічныя знаходкі, фрагменты ўрокаў, аўтарскія канцэпцыі навучання і выхавання. Бібліятэчка гэтых зборнікаў знаходзіцца на кафедры педагогікі і псіхалогіі факультэта педагогікі і метадыкі пачатковага навучання Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка, дзе і можна з імі дэталёва папрацаваць. Назавём праблемы і тэмы, з якімі пераможцы конкурсу знаёмяць педагагічную грамадскасць (выдадзены на рускай мове).

1. Метад інтэрвалаў для рашэння няроўнасцей у заключным паўтарэнні матэматыкі (М. І. Балашоў — настаўнік матэматыкі з Санкт-Пецярбурга).

2. Расійская мадэль Еўрашкілы: праблема ўзаемадзеяння замежных і айчынных педагагічных традыцый (А. М. Дзмітрыеў — настаўнік англійскай мовы з Новакузнецка).

3. «Я іду на ўрок»: з вопыту работы выкладчыка літаратуры (І. М. Львова — выкладчык літаратуры з Алатыра (Чувашыя)).

4. Развіццёвае навучанне на аснове дзейнаснага падыходу: вынікі педагагічнага эксперыменту па праблеме «Фарміраванне інтэлектуальных, практычных і арганізацыйных уменняў у ацэначнай дзейнасці» (Т. Г. Кручына — настаўніца гісторыі з Міжнароднага дзіцячага цэнтара «Артэк»).

5. Сацыяльная запатрабаванасць эстэтычных навыкаў, што атрыманы на ўроках музыкі ў школе (А. Р. Гуляева — настаўніца музыкі з Мінска).

6. Новыя тэхналогіі навучання (Л. С. Краснова — настаўніца гісторыі з Кіраваграда).

7. Аўтарскі падыход да праблемы навучання англійскай мове (Н. Ф. Палто — настаўніца англійскай мовы з Міжнароднага дзіцячага цэнтра «Артэк»).

8. Фарміраванне экалагічнай культуры школьнікаў (С. Р. Лебедзь — настаўніца хіміі, біялогіі і экалогіі з Нікалаева).

9. Рэалізацыя прынцыпаў развіццёвага навучання на ўроках тэхнічнай працы шляхам уключэння ў навучальны працэс элементаў эстэтыкі і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва (А. У. Пайкоў — настаўнік тэхнічнай працы з г. Вязнікі Уладзімірскай вобласці).

10. Інтэграваныя ўрокі творчасці ў адукацыйным працэсе, што абнаўляецца (А. У. Жыгалка — настаўніца музыкі і літаратуры з Санкт-Пецяrbурга).

11. Дыягностыка філалагічных ведаў старшакласнікаў (Г. А. Іофе — настаўнік літаратуры з Санкт-Пецяrbурга).

12. Метад праектаў у выкладанні спецыялізаванага курса «Мовы праграмавання» (Т. І. Антонова — настаўніца інфарматыкі з Пярмі).

13. З вопыту работы настаўніка матэматыкі ў гуманітарных класах (М. А. Няпопава — настаўніца матэматыкі з Санкт-Пецяrbурга).